

Ingenieros de Montes: el primer es situava al Coll de les Sorres (massís del Montgrí) i fou acabat el 1901; el segon edifici, d'estil modernista i amb detalls de rajoles acolorides i conegut popularment com *La Forestal*, estava ubicat a St. Martí d'Empúries, fou projectat per l'enginyer forestal Josep Reig, construït pel mestre d'obres escalenc Miquel Torres i Brugués i acabat el 1910.

Els treballs dels enginyers forestals, sobretot els realitzats en el front marítim del jaciment emporità, suposarien nombroses topades d'interessos entre els citats tècnics i l'encarregat de les excavacions de la ciutat grecoromana, el sr. Emili Gandia⁵¹. A tall d'exemple, els forestals excavaren fins a la roca mare i no documentaren ni tan sols dues necròpolis gregues arcaïques (conegudes com Necròpolis de les Coves i del Portitxol)⁵². No obstant això, tots els materials que els tècnics forestals recuperaren serviren per a instal·lar un petit museu a la Casa Forestal⁵³.

A les acaballes del s. XIX les rebusques continuaren i en una d'elles, el desembre de 1892, es descobrí el bust de bronze femení (darrer terç s. I dC) conegut com a *Dama Flàvia*, el qual fou adquirit per l'industrial barceloní Eusebi Güell i cedit el 1936 al Museu Arqueològic de Barcelona. Segons un article publicat al *Diario de Gerona* titulat *Nuevos hallazgos en Ampurias*, aquell any es practicaven excavacions al jaciment, doncs diu: "(...) un amigo nuestro de la Comisión provincial de Monumentos que ha visitado recientemente los trabajos de excavación que se están practicando (...) "⁵⁴.

Vista del museu que establiren els Enginyers a la Casa Forestal amb les peces obtingudes dels treballs de fixació de dunes.
Foto: L. Roisin; col. de l'autor.

Aquests treballs, segons la mateixa notícia, es centraren a la part alta del jaciment (ciutat romana) i serviren per recuperar recipients ceràmics, eines i elements metàl·lics, estatuetes, i per documentar murs, voltes, cisternes, etc.⁵⁷; per aquest motiu, des del diari es feia una petició: "*Creemos, que en vista de la importancia para la Arqueología que tienen tales descubrimientos, la Comisión provincial de Monumentos históricos y artísticos, debería nombrar de su seno una comisión especial que estudiase sobre el terreno tales construcciones y redactase después una memoria (...) para ilustrar un punto tan importante, sobre todo formando parte de dicha Comisión algun individuo que ha publicado ya noticias interesantes sobre la antigua Ampurias*"⁵⁸. De ben segur, aquesta darrera frase feia al·lusió a l'historiador gironí Joaquim Botet i Sisó.

Dos anys després, el diari *Lo Geronés* cita l'existència d'uns "*Srs. de La Escala que havian format una sociedad para fer excavacions á Empuries*"⁵⁹. Aquesta societat, de la qual es desconeix qui en formava part, descobrí un mosaic amb dibuixos, però en els anys posteriors també es desenterraren, fora muralles i en les àrees de necròpolis, caixes de plom per a inhumació, joies, vasos de figures roges, àmfores, epigrafia ibèrica i llatina, etc., i això motivà nombroses visites de membres de la Comissió de Monuments de Girona al jaciment i el manteniment de la política d'adquisicions. Sobre aquests aspectes, Joaquim Botet i Sisó, membre de la Comissió, en féu algunes referències en els seus articles escrits al citat diari *Lo Geronés*. Referent al primer tema, diu: "*La Comisión provincial de Monumentos se propone donar compte á la Royal Academia de la Historia dels resultats de la visita á les ruïnes d'Empuries*"⁶⁰; respecte a les rebusques i adquisicions, informa: "(...) buscan ab afany y exploran alguns vehins de La Escala y de St. Martí d'Empuries pera trauren los obgetes, (...) que venen a bon preu. // (...) la major part de quins obgetes han sigut adquirits per la Comisión de Monumentos de Gerona, pera'l Museu de la provincia "⁶¹.

Potser motivada per aquestes troballes, la Comissió de Monuments realitzà prospeccions en una zona de la ciutat romana (posteriorment identificada com el fòrum) i Manuel Cazorro i Ruiz, catedràtic d'Història Natural de l'Institut de Girona, realitzà sondeigs i prospeccions en zones de necròpolis i també a l'exterior de la muralla sud de la Neàpolis el 1905; junt a Cazorro col·laboraren altres investigadors, com els alemanys Adolf Schulten i K. Koenen⁶².

Una de les vitrines del Museu Provincial de Girona on s'exposaven els materials emporitans que la Comissió de Monuments adquiria anualment. / Foto: ATV; col. de l'autor.

La vertadera història de les excavacions d'Empúries, però, l'oficial, s'inicià el 1908. L'any 1902 l'Ajuntament de la ciutat comtal va crear la Junta de Museus de Barcelona, la qual va ser ampliada el 1907 amb la participació de la Diputació provincial. Des d'aquell moment, es formà un tàndem inseparable entre Josep Puig i Cadafalch, arquitecte, historiador, exregidor de l'ajuntament de Barcelona i cofundador de la Junta, i Enric Prat de la Riba, president de la Diputació i, més tard, de la Mancomunitat.

Puig i Cadafalch va fer la proposta de la compra de terrenys i la realització d'excavacions arqueològiques a Empúries; aquest projecte s'emmarcava en un context més ampli de renovació cultural i de creació de grans institucions culturals catalanes, com seria la fundació de l'*Institut d'Estudis Catalans* el mateix any 1907.